

## ABONNEMENT

Pour un an: 2 Dolars

Edition spéciale: 500 Ptrs.

## ADRESE

"İdjtihad,, Constantinople

Téléph: St. 865

xxvème ANNÉE

1 Avril 1930

# İCTİHAD

Türkçe ve Fransızca

İLMİ, EDEBİ, İKTİSADİ

Mo: 294

## ABONEMAN:

Seneliği [24Nusha] Türki-  
ye için 2 1/2, Âlâ kâğıd-  
lısı 5 Liradır

## İDAREHANESİ

Cıgaloğlunda İctihad Evi

Tarihi Te'sisi:

1904 — Genève

Yirmi beşinci sene

1 Nisan 1930

beş kadar genç kız çalışır. Makinaların yanında yığılı ve içleri dolu sandıklar vardı. Bunlar nedir dedim, çorap ipliği dedi. Hangi makine yapıyor dedim, bunu yapmak haddimiz mi ipliği gördüğünüz gibi masıralara sarılı olarak Avrupadan alırsınız dedi. Diğer sandıkları da açdı bunlarda ipek dedi. Elbette bunları olsun Bursadan alırsınız, dedim; hayır efendim bunu da Avrupadan alırsınız dedi. Şu halde yerli malı bunun neresinde dedim? Mahcup durdu. Anlaşıldı ki yerli malı olarak Avrupanın göndermiş olduğu makineyi çevirmekten ibaret kalıyor. Yedikulede birkaç kösele fabrikası var. Bunlardan İsmet kardeşlere âit olanı ziyaret ettim. İsmet kardeşler boşnaklardır. yani müslüman sırpdirler Avrupalı ve Avrupa ırklarındandır. Onlarda belîğ bir sanayi ve teşebbüs zekâsı vardır. Adana'da boşnak Salih efendinin pamuk ve çigit fabrikasını 150 beygirlik muazzam iki motor işletir kendisi sa'yizekâsile milyoner olmuştur. Hasenat ehlidir. Bir göz hekimine ayda iki yüz lira maaş vererek fakirlerin gözlerini meccanen tedavi ettiriyordu. Bunu burada bırakalım. İsmet kardeşlerin kösele fabrikasını ziyaret ve tetkik ettim. burada hazırlanan nere malları olduğunu sordum. en ziyade Cenubi Amerika mallarıdır dedi. Bizim sığırların derisi yok mu? dedim. Bizim sığırların derisi ancak kadın ayak kaplarının köselesi olabilir; incedir. derisinden kösele yapılabilecek sığırlar 200 ila 300 kiloluk olmalıdır. Bizimkiler küçük ve zaiftir. Avrupadan ve Amerikadan gelen derilerin sığırları 500 kiloluk bunlar arasında 1000 kilo gelenlerde vardır. İmalâthanemizde hazırladığımız köselelerin 100 de doksani hariçten gelir ancak yüzde onu yerli mahsuludur.

Hatta debagatta kullandığımız tanin (Kap) dan, « koprako ise Argentineden gelir ». İzmirimiz palamut hıttası da ve tanin palamutundan çıkarılırken biz etek dolusu paramızı bir İngiliz Afrika müstemlikesi olan Cap a veriyoruz, dedi. Pamuk, ipek, yün mensucat fabrikalarımızın çıkardığı ve yerli malları dediğimiz pamuk, ipek, yün kumaşların yerli malı da böyledir

Cap ın tiftiği, tiftiklerin piyasasını istilâ etmiştir. Argentine'nin buğdayı bütün dünyayı besleyecek derecede çoğaldı. Müttehedei Amerikanın pamuk ve buğdayı, (Sudan) in pamuğu Mançister piyaeasını hâkimane istilâ etmiştir.

( Mabadi gelecek nushada )

Dr. AB. Djeddet

## YARATMALI!

[Créer]

Yazan : Fransanın sabık Başvekili

Edouard Herriot

— 6 —

Zengin ve zi şevket hayatı bize talim eden Renaissance, mücahidlerin nasiyesi için süngüler gibi trâside, sağlam bir bilek gibi damarlı, genç başların saçları gibi parlayıcı, etli ve tek çekirdekli siyah meyvenin rengile mizalanmış yapraklı taflan dalı saklar. Mezara, sıkılğan dalları, ağacına sokulan servi iğini takdim eder. Güzel hayat fi'il ile fikrin biri birini lâyenkati, kontrol ettiği hayattır. Bu günün genç fransızlarına tekelif etmek istedigimiz hayat, bu hayattır. M. Bergson un felsefesi şu neticeye varıyor ki hayatın zaferi, yaratmadır. Bu zaferden vazıh bir işaretle haberdar oluruz: sürur. Bizden varlığın muhafazasını elde etmek için Tabiet hazzın hilesini düşünmüştür. Fakat yalnız hakiki ibda', hakiki yaratma sürur ile müterafik olur. Philosophe, yazar, der ki hayatı beşerinin hikmeti vücudu, artistin ve âliminkinden farklı olarak her ande ve bütün insanlarda tâ'kib olunabilen bir yaratmadır. Kendisini kendi vasıtasile yaratma, azdan çok çıkaran, hiçden bir şey çıkaran ve dünyada mevcud zenginliğe layenkati ilave eden bir cehd ile şahsiyyetin büyütülmesi, [ hayatı beşerinin hikmeti vücudu işte bu yaratmadır ] [\*] Hakiki insan bir dëmiurge dır. [\*\*]

[\*] *L' Energie spirituelle* Paris 1919 p25

[\*\*] Dëmiurge Platon un «Timée» sinde alahdır a'zem artistdir. Haddi zatında gayri muayyen, kaçıcı olan bir maddeye, ta'ayyun, intizam ve eyilik idhal ederek dünyayı yapar. Dëmiurge mubdi' yaradıcı degildir çünkü cihani yokdan çıkarmaz, maddeyi yaratmaz. (Gobelot).

Mütercim



Bilgilerle mücehhez ve yahud aled-devam bilgi peşinde olarak yeni Fransanın yapıcıları da'imi bir yaratma iradetile hayatdar olmalıdır. İcra ve tatbiki uhdelerine müterettib programın muhtelif noktaları üzerine dikkatlarını celbederken, bizzat bizi tahrik eden idéali kendilerinden gizleyemeyiz. Bu kitabda, halli ancak ferdi vicdanlarda aranılabilen dini mesa'ile a'id hiç bir şey bulunmayacaktır. ahlaki mes'elelere girişmeyeceğiz. Böyle yapmamız bunların ehemmiyetini tanımadığımızdan degildir. Fakat Fransamız için elzem, itikad ettiğimiz nizamı [« Statut » yü] ta'yine hasrı nazar edeceğim, ve bu maksada dogru cehdin yardım etmesi yahud yaratması iktiza eden ahlaki evsafı teharri etmek başka bir vazifedir. Ancak istihsal mes'elelerinden sonra tettebbu olunabilen tevzi' [distribution] mes'elelerini de keزالik bir tarafa brakaçğız. Yalnız şunu söylemeliyiz ki bu kitab, hatalarile, boşluklarile bir demok-ratın, yani bütün milletin menfeatına olarak bütün halkın müşterek sa'yile vatanın yükselmesini isteyen fransızın cehdini temsil eder. Aşağıdan yahud yokarıdan bir grup tarafından ihzar olunan her düsturu, her formülü, kühne nazarile görerek bir tarafa ayırıyoruz. Biz demokrasiye hizmet ediyoruz, çünkü, eyi anlanırsa o bir doktrin degil, bir mavaka'tetmesi ledir. Harbin te'yid [consacrer] etmiş olduğu şanlı ittihadi milliyi temdid etmek çaresini yalnız onda görüyoruz.

Fakat bu regimi mücerredat [abstraction] dan, tesavvuf [La musique] den, ictima'i ilahiyyatdan şifa bulmuş görmek isteriz. Biz yapmayı, inşa etmeyi murad ediyoruz. İstihsalin şevketini te'min ettikten sonra âdilane bir tevzi' yolunu araştırmak Demokrais [Démocratie] dir. İstihsali kale almaksızın tevzi

etmek istemek, bir « Démagogie » dir.

Zannetmeyiz ki bir mütefekkir, hatta en ileri gitmiş «socialiste» mektebinden bir mütefekkir bu hakikati tanımazlık - dan gelebilsin. Bunu isbat edecek pek - çok misal zikr edilebilir. — 1917 senesi - nin haziran ayında vaki' olan kadın grevleri esnasında, tokuma eldiven sa - nayi'inde mutehassıl bir niza'ı fasl etmek mevki'inde bulunduk. Evde çalışan kadın ların yevmiyelerini harbden evvel ki miktarına nisbeteni 60 % raddesinde yükseltdikse sebebi şu idi ki, Bu sana - yi', uygun alât ve edevati vücade ge - tirerek alman idhalatından kurtulmuşdu. Te'yid olunuyor ki amerikalı işçi, millî istihsale şiddetle alakadar oluyor ve mukadderatını bu istihsalin mukaddera - tına bagliyor. Bu suretle hareket ede - rek «Modernisme»in bir burhanını verir.

Filhakika tahlil, tek bir darus'sana' yi' inşasından .. amelenin, demir yol - larının, ticareti bahriyenin nehir gemi - ciliginin, tâli fabrikacıların, ticaretin bil - vasıta ve ya bila vasıta vergilerle Dev - letin etükleri bütün istifadeleri meydana koyar. Demirhaneler sahibi Cavallier *Rapport à la Ligue française* adlı bir layıhasında [1] «Est«in» Biey»da'iresinde kâ'in bir metallurgia [Ma'den] şirketi - nin bir grafikini zikr eder. Bir çok kerre on milyon franka balığ olan emti'a ka'ime - lerinin yekûni [Facture] senevisi üzerinden, şirket 22 % sini mevadi ibtidaiyye satın almak için isti'mal etmişdi, 25 % ini nakliyat, ameliyyati kimyevi - yye v. s. için; 27 % sini yevmiye ve me'aş olarak; 13 % ünü. tebdilat, yeni - den inşa, tecdid, alat, makineler, tevsi v. s. için. . 45 % umumî büyük bakım [Grand entretien général] için 7 % itfa ve ihtiyat için; 15 % dividend olarak kullanmışdı.



Ateşin «syndicaliste» lerin, istihsal-  
da bundan sonra nizam ve usul taleb  
ettiklerini de görüyoruz. M. Jules Ra-  
vaté yazıyor [1]: *Pek girft* ve pek kesa-  
fetli olan modern cemiyetlerde, elzem,  
birinci derecede zaruri olan ve onlarsız  
içtimaî hayat heyula'i birhal alan eşya-  
nın istihsalini tanzim etmek fermanfer-  
ma bir vazife oluyor. » Meydana çıktığı  
vakit tesadüf ettiği ihtiyatlara rağ-  
men işçinin halâsını teshil etmiştir ve  
daha etmelidir. İstikbal *yıkıcı socialism*  
e karşı, *yapıcı socialism* indir. *Con-  
fédération générale de Travail* in *Bien  
être et liberté yani refah ve huriyet*  
remzine sadık olarak, mesa'inin ilmi  
teazzisi, yani «tekriben»in gayrı vazihın  
vakti geçmiş, hükmü kalmamış method-  
ların muhafazası olan göreneğin yerine  
vazih bilginin ikamesi, istihsalin artma-  
sına ve işçi, energie'sinin tasarrufuna  
müsaid olacak ve bu veçhile büyük sa-  
nayî'nin kusuru [«Tare» i] olan fazla  
yorgunluk [surmenage] mahzurunu  
defedecektir... binaenaleyh hususî mes-  
leklerin işçileri, en başda olarak vazih  
ilmin istihsal şeraiti üzerine vaz'ı yed  
etmesinden istifade edecek ve umumî-  
yetle çalışıcı sınıf bundan müstefid ola-  
caktır, zira her çeşit eşya çok miktarda  
az zamanda istihsal edilecektir, sözle-  
rini ilâve ettiği vakit bizce birçok filo-  
soflardan, yahut siyasîlerden daha iyi yeni  
zamanın kanunlarını vaz'ediyor görünmek-  
tedir. İşçi, manufacture eşyanın en bü-  
yük mustehlikidir. Bugünün gündelikçi  
bir kadını eski zamanın kraliçe'sinden  
daha ziyade gömlek sahibidir.

[1] *Une défense de la méthode Taylor*  
La Vie ouvrière 5 Mars 1914 (Paris 96 Quai  
Jemmapes) C. G. T in 24 teşrini evvel 1918  
meetinginde M. Bidegaray istihsalin sêkteye uğ-  
ramasını intaç eden hareketden işçileri tahzir  
ediyor.

#### Tıbbi Sutun

### [1] EROTİK - ANAL SECİYE

Freud bazı seciyelerde görülen çarpıklıkların çocuğun hazım cihazına atf ettiği alâka ile münasebetdar olduğunu gösterdiği gün keşiflerinin en fazla tenkit ve halta istikrah celp edenini ortaya atmıştı.

Ona göre, mitoloji, ruya, asabi hastalık ve çocukluk zihniyetinde altın ve mevadî gaita aynı sıkı bir münasebetle yekdiğerine merbuttur. Analitê (şerciyet) ve şehvani şerci seciye denilen haleti ruhiyede bu münasebetin devamından ileri gelir.

Freude göre erotik - Anal seciye :  
1) *Hisset* = para düşkünlüğü; 2) *muşî-  
kâflık* = kılı kırk yarmak; 3) *ve inad*,  
*istibdad*. gibi 3 vasıf arz ediyor. [2]

Tedkikat bu 3 arazın çocuklukda abdest bozma hadisesine, ve mevadî gaitaya merkur olan alaka ile hemahenk olduğunu gösterdi. Bazı çocukların abdestlerini tutarak zevk temin ettiklerini ve bu suretle muhitlerini iğfale çalıştıklarını yalnız akıl hekimleri değil, çocuk doktorları da müşahade etmişlerdi.

Tabiatî seyelan grizinin haddi kususasına vâsıl oluneaya kadar çocuk büyük abdestini tutar, zevkini temdide çalışır nehayet vaz geçer. Buna sebep şerc nahiyesinin o zamanlarda kuvvetli bir merkezi şehvani olmasıdır. Seneler bu nahiye-yi şehvaniyetinden mahrum kılar, ve evvelki zevik hissi *tard* olarak unutulur. Bn hisse ait enerji itilâ eder. (Sublimation).

Erotism - anal haleti iptidaiyesinin sönmediği eşhasda ise, erotik - anal seciye tahassul eder. Bu bir tesebbüttür, ve bütün tesebbütler gibi şahsın hayatında menfi ve ya müsbet rol oynar.

[1] Şehvani Şerci seciye

[2] PARCİMONİE, PONCTUALITÉ  
ENTÈTEMENT